

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Pastuszko

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi T. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu

pod sygn. akt I ACa 1319/22

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 24 października 2024 r.

oddala skargę.

Grzegorz Pastuszko

Paweł Księżak

Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 27 marca 2023 r. adwokat P. N. – pełnomocnik T. P. (dalej: „Skarżący”) wniósł o:

1. Stwierdzenie, że w sprawie o sygn. akt I ACa 1319/22, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu, nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. Zlecenie Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu podjęcia odpowiednich czynności tj. wyznaczenia w niezwłocznym terminie rozpoznania wniesionej apelacji;
3. Przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego kwoty 2000,00 zł (dwóch tysięcy złotych);
4. Zasądzenie na rzecz Skarżącego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pełnomocnik wskazał, że wyrokiem z 27 maja 2022 r., sygn. akt I C 610/21, Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł w pkt. 1 o rozwiązaniu małżeństwa Skarżącego przez rozwód z jego wyłącznej winy; w pkt. 2 o pozostawieniu wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi obojgu rodzicom; w pkt. 3 o zasądzeniu od Skarżącego renty alimentacyjnej na rzecz dzieci; w pkt 4. o zasądzeniu od Skarżącego renty alimentacyjnej na rzecz byłej żony; w pkt. 5 o oddaleniu w pozostałej części żądań byłej żony Skarżącego dotyczących renty alimentacyjnej; w pkt. 6 o odmowie orzekania o sposobie utrzymania kontaktów Skarżącego z małoletnimi dziećmi; w pkt. 7 o sposobie korzystania przez byłych małżonków z posiadanego przez nich domu; w pkt 8. o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku pełnomocnik Skarżącego wywiódł apelację w części tj. (1) w zakresie dotyczącym alimentów zasądzonych na rzecz małoletnich córek i byłej żony oraz (2) w zakresie sposobu korzystania przez Skarżącego oraz byłą żonę z posiadanego przez nich domu. Jak wskazał pełnomocnik Skarżącego apelacja ta została 20 września 2022 r. przedłożona wraz z aktami sądowi II instancji. Następnie – 21 września 2022 r. akta zostały zwrócone Sądowi Okręgowemu w Poznaniu celem zawiadomienia Urzędu Stanu Cywilnego o prawomocnym rozwiązaniu małżeństwa stron, po czym zwrócone do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Pełnomocnik Skarżącego nadmienił, iż nie był w stanie określić daty zwrotu akt do sądu II instancji. Jego zdaniem ostatnią czynnością podjętą w sprawie przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu było przesłanie 9 grudnia 2022 r. odpisu apelacji stronie przeciwnej. Pełnomocnik podniósł również, że 25 kwietnia 2023 r. złożył pismo zawierające wniosek dowodowy. Pismo to nie

wywołało jednak żadnej reakcji po stronie sądu. W ocenie pełnomocnika Skarżącego nierozpoznanie apelacji przez Sąd II instancji wypełniło znamiona przewlekłości. Przedmiotowa sprawa nie jest sprawą o szczególnym stopniu zawichości bądź sprawą skomplikowaną, zaś Skarżący swoim zachowaniem nie przyczynił się do jej przedłużenia.

W odpowiedzi na skargę Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wskazał, że sąd nie miał obiektywnej możliwości rozpoznania apelacji Skarżącego. Uzasadniając powyższe Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wskazał na znaczące obciążenie pracą sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym i Własności Intelektualnej, który to jest jednym z dwóch wydziałów odwoławczych rozpoznających sprawy z zakresu własności intelektualnej będących sprawami szczególnie skomplikowanymi oraz wielowątkowymi. Ponadto Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu nadmienił, iż ww. wydział jest właściwy w sprawach dotyczących kredytów zaciągniętych we frankach szwajcarskich. Wskazując powyższe Prezes Sądu przytoczył dane statystyczne, zgodnie z którymi wpływ ww. rodzaju spraw kształtował się następująco: w roku 2021 wyniósł 206 spraw, w 2022 r. 997 spraw, zaś w 2023 r. 2531 spraw. Z kolei w samym tylko pierwszym półroczu roku 2024 spraw ww. typu wpłynęło aż 1399. Uzupełniając Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wskazał, iż od 1 lipca 2023 r. wydział ten jest dodatkowo obciążony koniecznością rozpoznawania zażaleń na postanowienia w przedmiocie zabezpieczeń, których to rozpoznanie dodatkowo obciąża sąd. Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał również na niedostateczną obsadę kadrową I Wydziału Cywilnego i Własności Intelektualnej, w którym to na 22 stanowiska orzecznicze aż 6 pozostaje nieobsadzonych.

Odnosząc się do zarzutów Skarżącego Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wskazał, że sprawa Skarżącego nie należała do spraw pilnych – rozpoznawanych poza kolejnością. W sprawie tej został wyznaczony termin rozprawy na 4 czerwca 2024 r. Ze względu, że konieczne okazało się uzupełniające przesłuchanie stron rozprawa została odroczone na dzień 9 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Dokonana przez Sąd Najwyższy analiza akt przedmiotowej sprawy choć częściowo pokrywa się z tą przedstawioną przez pełnomocnika Skarżącego w skardze, nie potwierdza zasadności zarzutu wystąpienia przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod sygn. akt I ACa 1319/22.

W sprawie tej stan faktyczny kształtował się następująco. Akta sprawy, zostały przesłane do sądu II instancji 21 września 2022 r. Tego samego dnia dokonano losowania sędziego sprawozdawcy. Następnego dnia – 22 września 2022 r. akta sprawy zostały zwrócone do Sądu Okręgowego w Poznaniu celem zawiadomienia Urzędu Stanu Cywilnego o prawomocnym rozwiązaniu małżeństwa stron. Ostatecznie akta wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 30 września 2022 r. Następnie, zarządzeniem z 3 listopada 2022 r. sąd II instancji wezwał pełnomocnika Skarżącego do uzupełniania braków formalnych w apelacji, poprzez złożenie brakującej opłaty, co zrealizowano pismem z 5 grudnia 2022 r. Dalej, 5 grudnia 2022 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji drugiej stronie, co nastąpiło pismem z 9 grudnia 2022 r. Zarządzeniem z 16 stycznia 2023 r. sprawa została skierowana do dyspozycji przewodniczącego wydziału i odłożona do spraw

oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy. Pismem datowanym na 25 kwietnia 2023 r. (data wpływu do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu: 27 kwietnia 2023 r.) pełnomocnik Skarżącego wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach byłej żony, wskazując, iż powołanie ww. dokumentu nie było możliwe przed sądem I instancji z uwagi na jego wytworzenie mające miejsce w styczniu 2023 r. Pismo to zostało przedłożone sędziemu 27 kwietnia 2023 r. Zarządzeniem z 9 maja 2023 r. sędzia sprawozdawca po zapoznaniu się z ww. pismem pełnomocnika Skarżącego ponownie skierował sprawę do dyspozycji przewodniczącego wydziału, nakazując odłożyć ją do spraw oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy.

Kolejną czynnością w sprawie było wydanie zarządzenia przewodniczącego wydziału z 17 kwietnia 2024 r. (k. 287). Na jego podstawie wyznaczony został termin rozprawy na 4 czerwca 2024 r. oraz zobowiązano strony do przedłożenia zaświadczeń o dochodach za okres ostatnich 6 miesięcy. Pismem z 23 maja 2024 r. (data wpływu do sądu II instancji: 27 maja 2024 r.) pełnomocnik Skarżącego wykonał ww. zobowiązanie. Po przeprowadzonej rozprawie zarządzeniem z 5 czerwca 2024 r. wezwano do osobistego stawiennictwa – w dniu 9 lipca 2024 r. – była żonę Skarżącego. Pismem z 9 lipca 2024 r. pełnomocnik strony przeciwnej (byłej żony Skarżącego) wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów. 16 lipca 2024 r. w sprawie został ogłoszony wyrok.

W ocenie Sąd Najwyższego przebieg dotychczasowego postępowania, choć niewątpliwie długi, nie daje podstaw do twierdzenia, iż w sprawie doszło do przewlekłości postępowania. Sąd Apelacyjny w Poznaniu realizował czynności zmierzające do rozpoznania sprawy Skarżącego. Sprawa została skierowana na rozprawę po kilkunastomiesięcznym oczekiwaniu, co – niestety – stało się smutnym standardem w sądach apelacyjnych w Polsce.

Przepisy u.s.p.p. nie określają, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in.

postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy. Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 u.s.p.p. Zgodnie z nimi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Niniejsza sprawa nie należała do kategorii pilnych i została rozpoznana po okresie zwykłego oczekiwania, zgodnie z kolejnością wpływu.

Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę na podnoszoną w odpowiedzi na skargę kwestię pogarszającej się sytuacji kadrowej Sądu Apelacyjnego w Poznaniu oraz związanego z tym zwiększającego się obciążenia poszczególnych sędziów w tym Sądzie orzekających. Wskazywane braki kadrowe wynikają ze złej organizacji wymiaru sprawiedliwości na poziomie ogólnokrajowym, ponieważ to na władzach państwowych spoczywa obowiązek należytego zorganizowania funkcjonowania władzy sądowniczej. Rzeczpospolita Polska ma, wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.

(Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podjąć rozstrzygnięcie spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 lipca 2005 r., III SPP 121/05; z 16 stycznia 2018 r., III SPP 57/17). Powołane okoliczności są całkowicie niezależne od stron toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu postępowania, a zwłaszcza od Skarżącego, który swoim zachowaniem nie przyczynił się do wydłużenia czasu jego trwania. Sygnalizowane trudności – choć z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu mają charakter obiektywny – nie powinny zatem blokować sprawnego prowadzenia postępowania i nie mogą stanowić usprawiedliwienia braku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Niemniej jednak, mimo że braki kadrowe uniemożliwiły szybsze rozpoznanie przez sąd II instancji sprawy Skarżącego – nie prowadziły w tym wypadku do powstania przewlekłości postępowania.

W powyższym stanie rzeczy Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

Grzegorz Pastuszko Paweł Księżak Maria Szczepaniec

[SOP]

r.g.